

შეატრი სხოვრება

1910 სათეატრო სალიცერატურო ჟურნალი № 12

№ 12

წლიურად 5 მ. ნახ. წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღ. დრ. სახკანტ. იოსებ იმედაშვილთან. ტიფლისი რედაქცია „Театри да пховрба“
Иос. Зах. Имедашвили

შინაარსი: შეთაური; გასაფხულის ზიანი — გ. ფოცხაგულის; მეტერლანკა და თეატრი — მ. დავისის; გასამართლები ქვეყანისა და ხაშაშაგულის — სიკეკელია შ. დ. — მუსხიშვილისა, ა. მაჭავარიანის, თ. გოგადაშვილისა; დრამატული გამგებობის წევრი — ივ. გომართლისა, ზ. ანტონიოვი, — თეატრისა; ლექსი, — ცისკარისა; ნახულები — გ. ხანაილი, — განხანის; შალაბანი, — სოლომონისა, სთეატრი ანუბი და სხ.

21 მარტი 1909 წ.

ქართველ მსახიობთა გათავდა სეზონი დაქარაზებული მდგომარეობა თველ მსახიობს კვლავ წინ აყუდლა გაქირავების აჩრდილი...

სიმშლისა და წყურვილისაგან თავის დასახსნელად ჩვენთა მსახიობთ კერძო წარმოდგენების გამართვის მიჰყვეს ხელი, ზოგი პრადევიციანში წაიდა შედარებით სუსტი ძალეებით, ზოგი ადგილობრივ საქმიანობს ისევე დასუტებული... ზოგთ ბილეთებს ძალით გასაღები დაიწყეს თავიანთი „მოოვაწყოა“... ერთიკ, მეორეც და მესამეც ვნებს ხელოვნებას, თეატრის დანიშნულებასა და მსახიობის ღირსებას... არ შეიძლება მსახიობმა არ იცოდეს, რა დათეურ სამსახურს უწყვეს ამ გზით ხელოვნებას, მაგრამ ცხოვრების მოთხოვნილება აიძულებს მოიქცეს ასე...

ნუ თუ ისინი, ვისთვისაც ძვირად ღირს ხელოვნება. ქართული თეატრის საქმე, კვლავ განაგრძობენ სამუშაოდ სევისისადმი პოეტონიორ ტრვიალებას და ახლავ ან შედგებიან საცენო ხელოვნების სიმშინდის დაცვას?

გაშუქების ბირი

გაზაფხულის პარს ყვილას და სუჰველათერს ფერი ეცვლება!.. პავრში ისმის გაღვიძებული ბუნების დიკებული ხმა!.. და აღმართოკანტებელი სურნელები ეფინება არემარეს!.. მთებდან მდინარისაკენ შესულით მოქანებთან ნაკიდულები, უერთდებთან ერთმანეთს, და დ მდინარედ ქცეულია, ვით დაბრმა-

ვებული მდევრი, მიქანება წინ!.. ვინ შესკლებს წინ დაუდგეს... ვინ გაღულობავს გზას, რაც კი ხვდება, ამტერყვის, ლეწავს, და წინ მიჰქრის გაბარზებული!..

დელა მიწას მწვენე ხალიჩა გადაჰფარება და აქა-იქ ყვიროს კრძალვით ამოუწყვი თავი... მოფირინდენ გაზაფხულის ფირინველინი; მათი ქიკიკი შეუქალად დიდებულ ხმას!.. მუშაქანი წელში გამოღღნი მინდორში მიღიან სამუშაოდა, სადაც მწარე ოვლის მოწყრავით ეძიებენ ლუქმა-პურს...

აყვავებული გაზაფხული თვისი მომხიბლავობით ჯერ ტკბილად ეპარება ადამიანსა და უღიმის, მაგრამ მერე კი... უცებ ქრება!.. მარტო ოცნებ და რჩება!.. და წინ უხვდება ტანჯვა, ..

როდღე მახელ გაზაფხულო, ნეტარებით სავსე?!.. როს წაღეკავ აზვირთებულო გაზაფხულის ტალღავ მოწობას, სულის სიმდაბლეს, სულის სიღარიბეს?!.. როს უმღერით ჩიტნო მოფენენო, ბედნიერბ ს?!.. გ. ფოცხაგული

მორის მეტერლინიკი და თეატრი

(დასახრული. იხ. თეატრი და ცხოვრება № 10)
პირველ წერლინი ჩვენ გამოვრკვიეთ რასა სთხოვს მეტერლინიკი თანამედროვე თეატრს. მეტი არ იქნება, განვიხილოთ ის მიზეზები, რომელთაც გამოიწყვის ახალი თეატრისაკენ ტრვოლელება. სოციალური ცხოვრების თანამედროვე პირობებმა ჩანებრება ადამიანის სულში უთანხმოება. თანამედროვე ადამიანი, წარმოადგენს ორს ერთი მეორის მოწინააღმდეგე, ერთი მეორისაგან დამოუკიდებელ არსებათ. ამ უთანხმოებამ დაბადა ახალი დულისტური ფილოსოფია, რომელმაც თავის შრივ წარმოშობა ხელოვნების ახალი ფორმინი, ახალს თეატრს, რომელმაც უნდა

დაგვანახოს ადამიანის სულიერი არსებობა, მისი გულის აზრი, გადმოგვეცეს არა ფაქტნი, არამედ ამ ფაქტთა სინტეზი, ამ თეატრს უნდა გამოენახოს ახალი საშუალებანი თავის მიზნის განსახორციელებლად. ნატურალიზმს უნდა მიეტოვებინოს სცენა, ვინაიდან ახალი ფილოსოფიის აზრით, აღწევა ყოველივე იმისა, რაც გარეშე ცხოვრებაში ხდება; უმნიშვნელოა და მეორე ხარისხიანი საქმე. ამის გარდა, ცხოვრების ფაქტთა უცვლელი მთლიანი აღბეჭდვა არასოდეს ვერ აღწევს თავის მიზანს, ვინაიდან ცხოვრებას ამა თუ იმ კოალიზიის-მიერ წარმოშობილი მდგომარეობა უფრო ადვილად გადმოიცემა მთლიანი სურათის ერთის კუთხის ხაზგასმით; ამგვარი ხაზგასმა შეასრულებს თავის დანიშნულებას: მაყურებელი სწორედ იმას მიაქცევს ყურადღებას, რისთვისაც უნდა მიექციოს მას ყურადღება. მეტერლინკის აზრით, ამგვარია გორდიოსის ნასკვი, რომელიც თეატრმა გაბედულად და მასთან ერთად დაფიქრებით უნდა გამოხსნას. ასეთი შეხედულება თეატრსა და მის დანიშნულებაზე დიდაც ორიგინალურია ჩვენი დროისთვის. ეს არის მიზეზი, რომ სცენის თანამედროვე ნოვატორებს მეტერლინკისავენ აქეთ თვალთ მიპყრობილი. თვით თანამედროვე სტალიზაცია, ფიგურების დალაგების მეთოდი და „სინტეზთა თეატრისაკენ“ მისწრაფება მეტერლინკის ესტეტიური მოძღვრების შედეგია. თვით ამ მისწრაფებასაც სარჩულად უდევს მეტერლინკის იდეა თანამედროვე ადამიანის დუალიზმისა და სულის დამოუკიდებელ არსებობის შესახებ. ეს იდეა უკარნახებს თეატრს ახალ სიუჟეტებს. სცენაზე გამოყავთ გვირნი და მდგომარეობანი რომელნიც დრამის ძველ დამწერთ სიზმრადაც არ მოსჩვენებიათ. „მე მიფიქრია—სწერს მე ჯერლინკი—რომ მოხუცი, სავარძელში მჯდომი და ლამის შუქზე ვისილაც რომლოდინე, ყურს უგდებს უცნობს სამარადისო კანონებს, მის ოთახში გათვლებულს, სცნობს კარისა და ფანჯარის სიღრმეში მიმაღულ სიჩუმეს; სინათლის სუტ ხმაში იგი ხედავს თავის სულის არსებობას, თავის უხილავ ბედისწერას... მოხუცი თავს ხრის ოდნავ... მას საესებით ვერ შეუთვისებია ის აზრი, რომ

სამყაროს ყოველივე ძალი მასთან ოთახში მისულა და მასთან ერთად ფიზიკობს, ვითარცა გულმოდგინე მსახური; მას საესებით ვერ შეუთვისებია ის აზრი, რომ თვით მზე იწვრება უბსკრულის პირად მდგარს მის მართლად, რომელზედ იგი ხელგზდაყრდნობილია; მას საესებით ვერ შეუთვისებია ის აზრი, რომ ცისკიდულზე გაბნეულნი მნათობნი, მსოფლიოს სულის ძალი გულის ფანქვალთ შეყურებენ დაქანცულ ქუთუთითა მოძრაობას და ჟრრავსხმულ აზრის ნავარდს.. მე მიფიქრია, რომ ნამდვილის, აზრით ღრმა, ყველა ადამიანთათვის საერთო ცხოვრებით ამ უძრავ მოხუცს უფრო უცხოვრია, ვინემ საყვარლის მკვლელ კაცს, გამარჯვებით გახარებულს კაპიტანს ან თავის პატიოსნებას დამცველ ქმარს“. ადვილი მისახვედრია, რომ ეს ფილოსოფია და ესტეტიკა ახალის ფორმით მოვლენილი რომანტიული მოძღვრებაა: რომანტიკებიც ხედავდენ ადამიანში ორს დამოუკიდებელ ბუნებას; პოეტის ფანტაზიის-მიერ შექმნილი სამყარო, მათი აზრითაც, უფრო დიდი და მშვენიერი იყო, ვინემ თავსიხლული ობიექტიური სამყარო. სულის არსებობას, მის დასურათებას ისინიც პირველ ადგილს უთმობდენ. ასეთი ახალი თეატრისა და პოეზიის დანიშნულება. რასაკვირველია, ამ დანიშნულების მისაღწევად თანამედროვე თეატრსა და პოეზიას ხელთ უნდა ეპყრას შესაფერი საშუალება. ყოველი ეპოქის თეატრი და პოეზია ცხოვრების-მიერ წამოყენებულ საკითხთა გარდასაწყვეტად, მათი ხსიათისა და მნიშვნელობის გამოსავლევად ხმარობდა **სიტყვას**. ეს სიტყვა იმ თავითვე არ წარმოადგენდა რასმე უცვლელს, მუდმივს, არამედ იქნდა დროისა და მოთხოვნილების შესაფერს ელფერს. ეს კემარიტებაა. კერძოთ, თითქმის ყოველი ეპოქის თეატრი ხმარობდა გარედ წოდებულს „გარეგანს, აუცილებელს დიალოგს“. მეტერლინკის აზრით, ეს „გარეგანი“ დიალოგი სამყაროსი არ არის; ამ „აუცილებელს“ დიალოგს თან უნდა სდევდეს სხვა, ერთი შეხედვით ზედმეტი, დიალოგი. „დაცქერლით მეტრის ყურადღებით. თქვენ დინახავთ, რომ სული მხოლოდ ამ ყედეგს უსმენს გულმოდგინე-

ბით; მხოლოდ ამ ზემდგ დილოგის შემწეობით შეიძლება სულთან სუზბარი, პოეტური ნაწარმოების ღირსება-ღირებულება ამ მეორე, სულიერ დრამის მცხნივარებით, ზემოხსენებულ დაუფასებელ დილოგის ხარისხითა და ზომით აღინიშნება. ეს დილოგი ტრაგედის უმთავრეს სილამზეს შედგენს, ვინაიდან იგი უფრო ღრმა ქემშარტიტება და გაცილებით დაახლოვებულია სულთანს. და სულც ხომ დრამის უმთავრეს სიგანს უნდა შეადგენდეს! აშკარაა, მეტერლინიკი უარყოფს თეატრისა და პოეზიის დანიშნულებას შესასრულელად სიტყვის საკუროვნებს. „ჩვენ შეგვიძლია ვსთქვათ“—სწერს მეტერლინიკი— „რომ პოემა მით უფრო უაღლოდება სილამზეს და უნაღლეს ქემშარტიტებას, რადენდაც მასში ნაკლებად აქვს ადგილი დათმობილი საქციელის ვაღმუკემ სიტყვებს: ამ სიტყვებმა ადგილი უნდა დაუთმონ სიმშენიეროსა და ქემშარტიტებისაკენ აღამიანის დაუსრულებელ, უგრძობდელ სულისკვეთების გამოხატვულ სიტყვებს“. ყოველდღიურ ცხოვრებაში ბევრჯერ მოგვხდენია რომელიმე აუტანელი მდგომარეობის სიტყვით მოსპობა. გარნა ქემშარტიტად ის არის უმთავრესი, რასაც ამ დროს კაცს ეუბნებან ან რას უპასუხებენ? ამ დროს სიტყვებს მეორე ხარისხიანი მნიშვნელობა აქვთ. „წარმოსდგებიან ახალნი ძალნი და სიტყვანი, რომელთაც ჩვენ უღამვერ ვამჩნევთ“ ეს ფაქტორნი განპარტიკენ ამა თუ იმ მოვლენას. აუცილებელ დილოგის; სიტყვისა და უბრლო, მარტივი შეწყენებათა უძღურებაში, სულ სხვა ენის არსებობის შესახებ მოძღვრებაში იფარვის მოულოდნელ სიტყვათა თამაშის, მითი თავისებური კომბინაციის, მრავალწერტილის, ნახევრად თქმულ ფრაზებსა და ხმობა-ძახილის წყარო. აზრის გამოხატვის ამგვარი ხასიათი იმდენად ახალი იყო მოდერნისტთა თანამედროვეთათვის, რომ ამ უკანასკნელთ იქვიცი კი შეიტანეს სიმბოლიურ პოეზიის გულწრფელობაში. არც გასაკვირველია, ვინაიდან ახალი პოეზიის გულწრფელ ქერუმთ გვერდში ამოუდგენ სხვადასხვა ყლითბანდები და არღუნებნი. რასაკვირველია, ცხოვრების მოუსყიდველი ცხრილი ვადაარჩევს ავს კარ-

გისიგან, დავგანახვებს ერთის გულწრფელს, უანგარო მოღვაწეობას, ხოლო მეორას ფალსიფიკატორობას.

ასეა თუ ისე, პირველად მეტერლინიკმა დასაბუთა ფილოსოფიურად თანამედროვე ფსიხიკის დაზაქსიათებელი ლიტერატურული მიმდინარეობა. მან პირველმა ახალ ფარდა ჩვენთვის უხილავს და დავგანახა ახალი თეატრისა და პოეზიის პრობლემები. მან პირველმა გვაჩვენა სცენიური მოღვაწეობის ახალი ხასიათი. ვაუსწორებელი შეცდომაა მეტერლინიკის ასეთი მოძღვრება, თუ სრული ქემშარტიტება—დაე, ეს საკითხი მოუსყიდველად განსაჯოს ისტორიამ ჩვენი ჩამოშავლობის წინაშე...

ზეტრე დაგვაქე

განსამართლება

„სამშობლო“ ს გმირების ქეთევან ლიონიძისა და ლევან სიმშიაშვილისა

სამშობას, 16 მარტს, ეკ. გაბაშვილის თასისაბით განართულ სადამოზე ქართულ თეატრში გაასმართლეს „სამშობლო“-ს გმირნი ქ. ლიონიძისა და ლ. სიმშიაშვილი. მსაჯულთა თაჯჯდამბრე იყო ილ. ზურაბიშვილი, მასი ამსხანგნი შ. მიქელასე და ნ. ლორთქიფანიძე, საიფრ მსაჯულთ მამასხანისი კ. ზ. მესაშვილი, ბრადდეულები: ქეთევანი—თამარ გოგადაშვილი, ლევან სიმშიაშვილი—სვ. ყიფიანი, დამტკუნბი: იოს. მსჯავრანისი და ალ. შიგვიანი. საფიერ მსაჯულთ ქეთევანი და ლევანი გასმართლეს, რამც საზოგადოებაში უემყოფილეება გამოიწვია.

აქ გუტკვავთ სამს სიტყვას. დიდა შიამტკვიდელებს შიამხანს იოს. მსჯავრანისის და შ. მესხაშვილის სიტკვამს. ალ. შიგვიანის ფრად შიამხანისანი სიტკვა, ჩვენგან დამოკვდეუელ შიამწოთა გამო, ჟურჯურბათთ ვერ იტკვლებს.

ბრალმდებელის (შ. ალექსი-მესხიშვილის) სიწყვეა

ბანო მოსამართლენო და ნაფიცო მსაჯულნო! ნათლად რომ გამოვიარკვიოთ დამნაშავენი არიან თუ არა ბრალდებულნი, უფლებობა რომ გეკონდეს ვადაქრითა ვსთქვათ ან ერთი

ან მეორე, საქიროა განსაზღვრული საზომი —სერთოდ ვინ ითვლება დამნაშავედ? მართალია ამის შესახებ ბევრი აზრი იყო მეცნიერებაში გამოთქმული, მაგრამ დღეს ეს საკითხი ასე სწყდება. საკითხი შესდგება ორის მომენტისაგან, პირველი—თუ ბრალდებულს ესმოდა რას სჩადიოდა, წარმოდგენილი ჰქონდა შედეგი თავის მოქმედებისა და იცოდა უკანონობა, ან დღეს ჩვენ საქმეში, უპატიონობა თავის საქციელისა, ჩვენ უფლება გვაქვს პასუხის გებაში მივცეთ, მსჯავრება დავსდოთ მის მოქმედებას. მაგრამ მართა ეს არა კმარა საქიროა მეორე უმთავრესი მომენტი—სურდა თუ არა ბრალდებულს ამა თუ იმ მოქმედებას ჩადენა და თავის საქციელით განსაზღვრული შედეგის გამოწვევა. როცა ეს ორი მომენტი მტკიცდება საქმის გარჩევიდან, ჩვენ თამამად შეგვიძლიან ვსთქვათ: დამნაშავეა. ამ საზომით მე ვინებლძღვანელზე ბრალდებულთა მოქმედების დაფესების დროს

გადავალთ თვალი ჩვენს საქმეს. მე აღარ გაგიმორებთ ფაქტიურ მხარეს, რადგანაც სასამართლოს გამოძიებამ ნათლად გამოარკვია საქმე. მე მოკლედ დაეხასიათებ გარეშე პირობებს რომელშიაც ბრალდებულთ უხდებოდათ მოქმედება. თქვენს წინაშე, ბნო მსაჯულნო, ჩვენება მოგვცა სვიმონ ლიონიძემ, თქვენ გაიგონეთ დიაკანი გოგაის სიტყვები, ნახეთ მოხუცი ქალი. რა საზარელ სურათს გვიხატავენ ისინი! შაპ აბასსა გაახორა, მიწისთან ვაასწორა საქართველო. სისხლით მორწყო მტარვალზე მთელი არე-მარე. ჯალათების წამებებს ვერ დაიხშია თავი ვერც უსუსურმა ბაღმა, ვერც მოხუცმა, ვერც კვლამ, ვერც კაცმა. ხალხი გმინავდა, ხალხი იტანჯებოდა. საუკეთესო მამულიშვილნი ძალონეს იკრფავდნენ მტარვალთ მოსასპობად. ხანდისხან ვეღარ იტანდა ხოლმე ტანჯვას თავისუფლებას ნაჩვევი გული, ბოლმა ამოხეთქავდა და კერძო პირონი შურს იძიებდნენ, როგორც ეს მოხუცმა ქალმა ჩაიდინა. მაგრამ ეს საქმარისა არ იყო საქირო იყო შაპ აბასის დედა-ბუდიანად აღმოფხვრა, საქირო იყო ერის განთავისუფლება. აი პირობები, რომელშიაც უხდებოდათ მოქმედება ბრალდებულთ. ამ საზარელ ხანას ლევენს ხიმშიაშვილმა შეიყვარა თავისი გულითადად

მეგობრის სვიმონ ლიონიძის მეტლდე ქეავეანი. რასაკერველია გარეშე პირობებს სიყვარულის აღგზნებაზე ვავლენა არა აქვს, ამისთანა ზღუდე ვერ დამიზარებს ამ დიდ გრძობას, მაგრამ როდესაც სამშობლო განსაცდელში და ამ დროს გიყვარს შენი მეთაურის მამული შეილის ცოლა, ვალდებული ხარ ყოველივე გრძობას ჩაუღიქრდე, იხმარო ყოველივე ღონის ძიება და გამოარკვია თავისა მოქმედება რას ვხედავთ. ერთი წელიწადი უყვარდათ ერთმანეთი ლევანს და ქეთევანს, საგრებლობედ ყოველივე შემთხვევით ფარულად დამტკბარიყვენ თავისი გრძობით და ერთხელაც არ გაუფლენია იმათ თავში აზრს გაომეძღვებინათ თავისი სიყვარული, პირბადე აეხადოთ იმისათვის და მოტყუების ნაცვლად პირდაპირ ვამხილათ სვიმონ ლიონიძისათვ ს. მე ბრალს არა ვსდებ ხიმშიაშვილს და ქეთევანს, რათ შეუყვარდათ ერთმანეთი! არა! სიყვარული დიდად გრძობათ, ვიმეორებ, იმისათვის ზღუდე არა სუფევს. როცა გიყვარს ღმერთით შესცქერი მშენს, მთა-ბარს, ბუნებას, აღ მანათ; ყოველივე ძარღვი შენის არსებისა პიმნს უმღერის ბუნების სიდიადეს, სიცოცხლეს, სილამაზეს. მაგრამ ამ მძღვარ და წარმტაცებელ გრძობ. ს ერთი დიდი თვისება აქვს. იგი უნდა იყვეს პირბადე ახლილი, იგი ნათლად უნდა უყრებდეს ყველას, უნდა იყვეს თავისუფლი, განუყოფელი.

თუ ამ გრძობას არ შეეძენ და თვითონვე ფეხ-ქვეშ ჰქვლავენ ამ თვისებათ, იგი სიყვარული არ არის, იგი უზარალო გარყვნილებაა. განა შეიძლება გყვარდეს და საყვარელ არსებას უზიარებდე მეორეს? განა შეიძლება სიყვარულის ქურდულად დატკობა? არასოდეს! იქნება ბრალდებულნი ამის ვერა გმნობდე? მოიგონეთ ბნო მსჯულნო, ლევანისა და ქეთევანის სიტყვები, როცა ისინი სვიმონ ლიონიძის სახლში ამაზე ლაპარაკობდნენ: „რა ტანჯვაა, გყვარდეს ერთი და მეორეს კი ვეუფნოდო“, ამბობს ქეთევანი, „რა სულმდაბლობაა ქურდულად მოტყუება მეგობრისა და იმის ცოლას საყვარლად გახდომა“, ამბობს ხიმშიაშვილი. მაგრამ მაინც თვალთმაქობდნენ, მაინც ატყუებდნენ ლიონიძის. შემთხვევაც ჰქონდათ გამომტყდარიყვენ, მაგრამ ვერ გაბედეს,

სანამ ლიონძემ თიხონ არ გაოსტეხა ისინი, ხომ არ ეშინოდა ხიმშიაშვილს, რომ თავის გულახდილობით აწებდა სამშობლოს განთავისუფლების საქმეს? თქვენ თვით გაიგონეთ, ბნნო მსაჯულნო, ლენინს ჩაენი, რომ ვე დარწმუნებული იყო სვიმონის სულის სიღაღღეში, რომ სვიმონ პირადის საქმისათვის სავითო საქმეს არ უღალატებდა. ეს ასეც მოხდა. მაშ რათ არ გამოტყდენ, რათ გაჰქეულეს სიყვარულიც და მეგობრობაც? მე ვიპასუხებთ: სულით ლაჩარნი იყვნენ ბრალდებულნი და იმიტომ. ყველა ამ ვარეშობის გამო მე ბრალს ვსდებ ლევან ხიმშიაშვილს და ქეთევან ლენინისას, მათ ვერ გამოიჩინეს იმდენი სულის სიმტკიცე, რომ აღიარებინათ თვისი გრძობა, ხიმშიაშვილი დაჰგმო მეგობრობის კავშირი და ორივემ კი ფეხქვეშ გასთელეს სიყვარული.

ჩაუკვირდეთ ქეთევანის შემდეგ მოქმედებას. სიყვარულის და არა სიყვარულის გადასარჩენად, ქეთევანმა მიჰმართა იმისთანა საზოგადოებრივ საქმეებს, როგორც არის უთქმულთა გაცემა. როცა აღვლევდით ლიონძის ხელისგამოშვების მუქარით გავიდა, მოკლავდნენ სიყვარულს, ქეთევანი უკან დაედგინა. იმას ექვი ჰქონდა, რომ ლიონძე შეთქმულია. მართლაც შეთქმულთ კრებას თავს წაადგა. შემდეგ ქეთევანი მიდის შაჰ აბასთან და ძალით იწვევს შაჰს სალაპარაკოდ თავისი სიტყვებით: „დარწმუნებულნი ხართ, რომ ხვალინდელი დღე გაგიოთენდებოდა?“ ქეთევანმა ძალდაუტანებლად ვისცა შეთქმულება, ადგილი საცა შეთქმულნი უნდა შეკრფულიყვნენ და ნიშანი ბატონიშვილის დავითის შემოსვლისა. მართალია შეთქმულთ სახელები შაჰმა წამებით ათქმევინა, მაგრამ ვანა არ იცოდა ქეთევანმა, რომ ეს ასე უნდა მომხდარიყო. უსუსური უნდა იყვნენ ადამიანი, რომ არ იცოდეს, საკიროა მტარვალს მის წინააღმდეგ შეთქმულება გაუქმდებოდა და დანარჩენს თვითონ გათქმევინებს. ვისაც გამოუცდია, მტარვალთა ხელში ყოფნა, ეს ძალიან კარგად იცის. იქნება ქეთევანი არა გრძობდა თავის საქციელის სისამაგლეს და ან ანგარიშს ვერ აძლევდა თავის თავს, რას სჩადიოდა? მართალი არის ბნნო მსაჯულ-

ნო, ისევე ბევმა გვეთხრა, რომ ქეთევანი აღვლევდით იყო, მაგრამ ეს აღვიდა ასახსნელია და აღვლევდა სიგიჟეს არა ნიშნავს. დახლოებულნი ჯამუშოვებენ კი გულგრილად ვერ გასცემს უღანაშულო ადამიანთ. მოიგონეთ, ბნნო მსაჯულნო, ქეთევანის სიტყვები: „ვიცი, რომ რასაც ვაღვიდარ—საზოგადოება“, დააკვირდით შემდეგ ფრაზას: „ისარგებლეთ ჩემის სიგიჟით, ის თქვენ სიტყვებს მოგანიჭებთო“, და თქვენ დარწმუნდებით, რომ ქეთევანი ანგარიშს აძლევდა თავის თავს, იცოდა, რას სჩადიოდა. არ არის გიჟი ადამიანი, რომელიც თითონ ლაპარაკებს თავის სიგიჟეზე და ესმის თავის საქციელის საზოგადოება. მე მეტყვიან: ქეთევანს სამშობლო არა ჰქონია, მამულისადმი სიყვარული არ გამოუცდია და ამიტომ შეთქმულთა გაცემა დანაშაული არ არის. ბნნო მსაჯულნო! ვანა შეთქმულთა მტარვალის ხელში მიცემა იმიტომ არის საზოგადოებრივი, რომ შენს სამშობლოს სცემ? არასოდეს! სამშობლოს გაცემა ფსიხოლოგიურად უფრო ძნელი ჩასადენია, მაგრამ ყოველივე გაცემა, ვისიც უნდა იყოს, საზოგადოება; მით უმეტეს, რომ ქეთევანმა ვისცა პირადი თავისი სრულიად უღანაშულო პირნი, ვისცა ერის განთავისუფლების საქმე.

ვანა ეს საქციელი შემადრწუნებელი არ არის? ვანა ამის პატივად შეიძლება? არასოდეს! რა სულმდაბალი უნდა იყოს ადამიანი, რომ თავის სიყვარულს გადასარჩენად დაღუპოს თუ ვინღ უცხო ერის განთავისუფლების საქმე, ცეცხლის კოცონზე გაგზავნოს მამულიშვილი. ეს საქციელი „შეუნდობელია, რისთვისაც უნდა იყოს ჩადენილი. მერე რით ამართლებს თავის საქციელს ქეთევანი? მე ქალივარ და ჩემი სამშობლო სიყვარულიაო“ რას ნიშნავს ეს? იქნება ქალი რაღაცა განკერძოებული ქმნილება, ამის ადამიანური არაფერი აქვს? შეიძლება ქალის არსის უფადგენს მხოლოდ სიყვარული? მოიგონეთ, ბნნო მსაჯულნო, ქეთევან, მაგრამ ეს კი არა, ქეთევანს წამებულა, მოიგონეთ უფრო ახლო ხანს საერთო საქმისათვის მებრძოლნი ქალნი, რომელთაც მთელი ძალ-ღონე და თვით სიტყვებიც შესწირეს თავის მიზნის განხორ-

ციცლებას და თქვენ ნათლად დინახავთ, რომ ქალი იგივე ადამიანია. იმის აქვს ყოველივე ადამიანური გრძობა, ადამიანურ გრძობას კი, მარტო ქლსა და კაცს შორის სიყვარული არ შეადგენს. მე აქამდინ ვერ დავამტკიცებ ქალს და სწორედ ამიტომ პასუხს ვთხოვ ქეთევან ლიონიძის მის საზოგადოებრივ საქმიანობაში. რა შედეგი მოჰყვა შეთქმულთა ვაცემას? დამონაგებელი ცრი უკანასკნელ ღონეს იკრეფავდა მტარვალთ დასაცემად. ყველაფერი ხელს უწყობდა და მზად იყო, მაგრამ იმის მაგივრად, რომ აზვირთებულ ხალხს ხმლის ტრიალზე დაეგუგუნებინა: სიკვდილი მტარვალთ, გაუმარჯოს განთავისუფლებულ საქართველოსო, უარესი ტანჯვა, უარესი გათელვა ერისა, წამება საუკეთესო მამულიშვილთა.

ბ—ნნო ნაფიცნო მსაჯულნო თქვენ, როგორც საზოგადოების სინიღისის გამოშობატეონი, ვალდებულნი ხართ ჩაუკვირდეთ საქმეს. ამისთანა საზოგადოებას თქვენ ვერ აპატივებთ და მე იმდენი მაქვს, რომ თქვენი განაჩენით დაუბრუნებთ სიყვარულს გულახდილობას, დავმობთ მეგობრის მოღალატეს და საშვილიშვილოდ სამარცხენო ზოძუხე გააკრავთ ყველას, ვინც პირადის ვნებათაღელვისათვის საზოგადო საქმეს ვაცემს.

შ. ვ. აღ-მუსხისაშვილი

ვექილი იოსებ მაჭავარიანი

ვექილის (იოსებ მაჭავარიანის) სიტყვა

ბ—ნნო მსაჯულნო და ნაფიცნო მოსამართლენო! დამცველის მოვალეობა საზოგადო და განსაკუთრებით კი ასეთს საქმეში მეტის მეტად მძივია. ბრალდება ადამიანის ადვილია, ხოლო მართლება—კი ძნელი. ადამიანის პიროვნების გათელვა, იმის ტალახში ჩაგდება

და ვასერა ადვილია, მაგრამ ტალახიდან ადამიანის ამოყვანა, იმის გაწმენდა და ფეხზე დაყენება კი მეტად ძნელი საქმეა, თუმც ეს საქმე უფრო ადამიანური, უფრო პატიოსანია. ნაკლს ადვილად შეამჩნევთ ადამიანს, მაგრამ უნდა აორკეცოთ ყურადღება, უნდა აოცკეცოთ მხედველობა, რათა დინახოთ ის ღვთიური ნაპერწკალი, მუდამ რომ ღვივა ადამიანის სულში, მუდამ რო გამოპკრიოს, სანამ გული ცეცხლს შესწყვეტს. ჩვენ უნდა ავიხილოთ ამ საქმეში კრეტსაბმელი და დავანახოთ მთლიან განუხალღრელი სულიადე ქეთევანის სიყვარულისა, ჩვენ უნდა გადავშალოთ თავგანწირული ქართველი გმირის გული და დავანახოთ სიყვარულის კრემლი ზედ მზამათ დაწვეთებული. აი, საქმეზე ჩვენის მოვალეობის! ამას უნდა დასძინოთ ის, რომ აცრერთ საუკუნეზე მეტია, რაც ქართველი ფემიდა, არამც თუ დაბრმავებული, დამუნჯებულია!.. ახლა იღვამს ენა... და ვით ახლად ენა ადგმულ ბავშვს ბევრი რომ ეპატივების, აგრე, თუ რამ დასუსტე შეგვიწმინათ, ჩვენც გვაპატიეთ და დავგვემარტო, რათა საერთო ძალ-ღონით მოგნახოთ ამ საქმეში ის სიმართლე, რომელზედაც აგებულ უნდა იქმნეს მართლმსაჯულების წმიდა ტაძარი. მაშ, ვნახოთ, რა ბრალსა სცებენ ქეთევანსა და ლიონიშვილს?

ბ. ბალიშდებელი ამბობს: ქეთევანმა უღალატა ქმარს, ხიმშიაშვილმა მეგობარს—იმ დროს, როდესაც სამშობლო განიცდიდა უსაშინესეს პოლიტიკურ კრიზისსაო; ქეთევანმა გასცა ქართველთა შეთქმულობა და დაღუპა საზოგადო საერთო საქმეო. საზოგადო საქმე? მაგრამ ვისთვის იყო საერთო ეს საქმე? მხოლოდ ქართველთათვის. და ვანა ქეთევანი ქართველია? არა, ის არის სპარსელი ქალი, ირანში დაბადებული, სპარსულ აკვანია აღზრდილი... დედის ტყემლს მოჰპოვიეს პატარა ქეთევანი და ტყვედ წამოიყვანეს. მართალია, ლიონიმე გამოიყიდა, ტყვეობიდან იხსნა, მაგრამ ვანა განთავისუფლა, ვანა მის სამშობლოს დაუბრუნა ქეთევანი? არა მან შეურაცხყო ბავშვის წმიდათა-წმიდა, უგმო ღმერთი, გამოაცვლევინა სარწმუნოება და დასტოვა თავის სასახლეში. არა მგონია,

რომ მაშინ ლიონიძეს აღძვროდეს სურვილი იმის ცოლად შერთვისა. დისტოვა ისე, ვით გამოკიდული მონა—მოახლე. დრომ გაიარა. ქეთევანი მოიზარდა. მისმა სიღამაზემ, მისმა მშვენიერებამ მოხიზბლა ლიონიძე. ლიონიძემ ინება დაქორწინება, მაგრამ ვერ შეერთო ქეთევანი. იგი შეიქმნა მხოლოდ კანონიერი ქმარი და არა განუყრელად შეერთებული მეუღლე მისი, სვიმონის გულზე სიყვარული-სიგან დანაკვეთი ნაპერწკალი ვერ წვდებოდა ქეთევანის გულს და თუ ხანდისხან მისწვდებოდა ხოლმე,—ვერ ანთებდა ღვთიურ ცეცხლს სიყვარულის საკურთხეველზე. სვიმონის სიტყვა ქეთევანის სმენას არ ატკობდა. ზორცი ახლო იყო, სული შორს გარბოდა. ლიონიძე ეალერსებოდა ქეთევანს, თავზევ ევლემბოდა, უგალობდა თავის სამშობლოს სიყვარულს და განათავისუფლების ჰიმნს, მაგრამ ქეთევანს ამ დროს სპარსელი დედის ნაწინა ტბილ ჰანგებათ ეწვეთებოდა სულის სიღრმეში, ვით წელი წვიმა მკვდარ უდაბნოში.. სვიმონს ასულდგმულვება, იმედებს უცისკროვნება მამულისადმი სიყვარული. ქეთევანი-კი მოკლებული იყო ამ ბედნიერებას. მან არ იცოდა, თუ რა არის ერის ღებნა, რა არის ერის ქირ-ვიარამი. მას არა ჰქონდა სამშობლო! და კიდევაც ჰყენსოდა მისი გული: „ჩემი სამშობლო სიყვარულიაო“. ლიონიძემ კი ვერ შესძლო შეექმნა ქეთევანისათვის მორავ სამშობლო. ქეთევანს არას დროს არ ჰყვარებია ლიონიძე. ლიონიძეს კი ეგონა, რომ კანონიერი ქორწინება თავისთვისად წარმოშობს სიყვარულსაო. მაგრამ ეს ისეთივე ტლანქი უფიცობაა, ისეთივე სისულელეა, როგორც მტკიცება იმ აზრის, რომ, თუ მშვენიერ მინდორში შაქარი დასთესე, უსათუოთ შაქარ-ყინული უნდა ამოვიდესო. ლიონიძემ ვერ შესძლო აღგზნება სიყვარულის ცეცხლისა ქეთევანის გულში.

„მიჯნურსა თვალად სიტურფე ჰმართებს
მათ ვითა მზეობა,
„სიბრძნე, სიმდიდრე, სიუხე და სიყმე და
მოკალეობა“ —ო.

ამბობს უკვდავი რუსთაველი. ყოვლად შემკული, დიდებული მამულიშვილი არ: ს სვ. ლიონიძე, მაგრამ არც „სიყმე“ შესწვედა,

არც „მოკალეობა“ ჰქონდა.. და ამიტომავე შესძლო ქეთევანის გმიჯნურება. სამწუხაროთ, ათის წლის განმავლობაში ვერ მიხვდა ამას სვ ლიონიძე.

აი, ამ მღვდობარეობაში იყო ქეთევანი, როდესაც მის ობლობისაგან დამწუხრებულ გულს მოხვდა პირველი ისარი სიყვარულის დემართისა, პირველი სხივი ბედნიერებას მზისა. ქეთევანმა ნახა ღირსეული მიჯნური და შეიყვარა ხიმშიაშვილი მთელი თავის ბუნების ძლიერებით. ვის შეუძლია სთქვას: „რათ ანათებს მზეო?“ ვის შეუძლია უქიჟინოს ქეთევანს: „რათ შეიყვარე ხიმშიაშვილი-ო?“. მზე ანათებს მისთვის, რომ არ შეუძლია არ ანათოს. ქეთევანმა შეიყვარა ხიმშიაშვილი მისთვის, რომ არ შეგძლო არ შეჰყვარებოდა. ასეთი სიყვარული (სეთივე აუცალებელია, როგორც სიკვდილი, ისეთივე კანონიერი ბუნებით და ისეთივე მძლავრი, ვით დეღამიშის ბრუნვა, და თუ ვინმე გიყმა მოინდობა ასეთი ძალის შეჩერება, ისე გაცამტერდება, როგორც ცეცხლ-მოდებული თოფის წაბალი! აი, სწორედ ასეთი სიგიჟე ჩაიდინა ლიონიძემ, როდესაც მოიწადინა ქეთევანის გულიდან აღმოეხვინა იმ სიყვარულისა, როდესაც უთხრა ქეთევანს: მე შენს სიყვარულს მოგკლავო. როგორ? ლიონიძემ უნდა მოკლას ხიმშიაშვილი? ეს მიჯნური, რომელშიაც მოთავსებულია სამშობლო, სარწმუნოება, ბედნიერება, თვით უკვდავება ქეთევანისა?! ოჰ!... ამ საშინელებებს წინაშე გაქვავდა გონება... და ამხედრდა მხოლოდ გამძვინვრებული ისტინქტ ცხოველის თავის დაცვისა! თქვენ კარგად მოგგხსენებთ, ქეთევანმა შემთხვევით გაიგო საიდუმლო შეთქმულობისა და, თითქმის ქუთუხე შეშეცდარი, შემულილი გაქვანა შაჰ-აბაზთან, რათა ლიონიძის სიკვდილით დაეხსნა, გადაეჩინა თავის სიცოცხლემ, თავის ღვეანი. მან ყოველი უამბო შაჰ-აბაზს, მაგრამ როდესაც თავისი ქმარი უნდა დაესახელებინა, უეცრად გამოირკვა, თითქოს რაღაც ძარღვი გაწყულდა, კეთილშობილმა გონებამ გამოიღვიძა, ქეთევანმა უარ-ჰყო თავის განზრახვა, დააპირა გაქვევა,—მაგრამ შაჰ-აბაზის მტარვლობამ მალე ისევ დააჩლუნგა, დაადუნა მისი გონება.. „აწამეთ“, ბრძანა შაჰმა... ქეთევანმა

ვერ აიტანა წამება და გასცა თავის ქარიც და მისი მომზრებელი. აქედან ნათლად ჰხედავთ, ბ — ნნო მსაჯულნო და ნათუნო მოსამართლენო, რომ ქეთევანა თუ რამ დანაშაული ჩაიდინა, ჩაიდინა ან მაშინ, როდესაც თავის ქუაზედ არ იყო, ან მაშინ, როდესაც წამების მუხრუქს უჭერდენ. ვერც პირველ შემთხვევაში, ვერც მეორეში, თქვენ იმას ვერ დასჯით. დანაშაული დანაშაულად რჩება, მაგრამ ამ დანაშაულისათვის არც ერთი კულტურულ ერის კნონი ადამიანს არა სჯის. არ სჯის მითომ, რომ პირველ შემთხვევაში შესულია დასჯა არ შეიძლება, მას ექიმობა სჭირდება, მეორე შემთხვევაში კი არავის არ აქვს უფლება მოსთხოვოს ნორმალურ ადამიანს: უსათუოთ გვირობა უნდა გამოიჩინო, უსათუოთ გვირი უნდა გახდეთ. წამების ატანა, თავის სიცოცხლის შეწირვა გვირობა არის, მაგრამ აეთი გვირობის უქონლობა დანაშაული არ არის, და თუ დანაშაული არ არის, არც ქეთევანია დანაშავე. რაც შეეხება ქმრის ლალტს, ვის შეუძლია ქეთევანის დასჯა, მაშინ როდესაც თვით სვ. ლიონიძემ შეუწოდო მას?! ლიონიძე თვითონ კარგად იცნობდა ქეთევანის სიყვარულს. და ვინც მისავით იცის თუ რა სასწაულთ-მოქმედია სიყვარულის ყოვლად შეუძლებელი ძალა, ვინც მისსავით იცნობს სიყვარულს, ამ სიკვდილ სიცოცხლის გამჩენელ ღმერთს, ის ყოველთვის შეუწოდებს და გამართლებს ქეთევანს.

ახლა ვნახოთ, რა ბრალს სდებენ ხიმშიაშვილს? ბ. ბრალმდებელი ამბობს: ხიმშიაშვილმა ვერ გამოიჩინა იმდენი სულის სიმტკიცე, რომ გულახდილად აღიარებინა ლიონიძის წინაშე: შენი ცოლი უნდა შევიყვარო; ამის მაგივრად მეგობრის გაუგებლად მან შეიყვარა, საყვარლად გაიხიდა იმასი ცოლი; მერე ყოველი ეს, დასძენს ბრალმდებელი, ჩაიდინა მაშინ, როდესაც სამშობლო განსაცდელში იყო. ასეთი ბრალდება ყოვლად უსაფუძვლო, ბრალმდებელი მსჯელობს ისე, თითქოს სიყვარულის შოვნა, რეცეპტ-თ გამოწერა შეიძლებოდეს. იმის სიტყვით, ხიმშიაშვილი სანამ შეიყვარებდა ქეთევანს უნდა შეჰკითხოდა თავის გონებას, უნდა გაეთვალისწი-

ნებინა, მისცემს თუ არა ქეთევანის შეყვარების ნებას მას ან სამშობლოს ინტერესი, ან მეგობრის კავშირი, და თუ მისცემს, რამდენი გრამი სიყვარულისა უნდა მიეღო, რომ მეტეფთვი თავის მეგობრისათვის: ახლა კი შევიყვარე შენი ცოლიო. ერთი სიტყვით, ბრალმდებელს უნდა, რომ სიყვარული ემოჩილებოდეს ლოლიკას, მაგრამ ყველამ უწყით, რომ სიყვარული მოქმედებს ლოლიკის კანონების ფარგალს გარეშე. და თუ ლოლიკამ სიყვარული დაიმოჩილა, მაშინ თვით საყვარელი თავის სტიქიონურად ელომენტებით ჰჭრება, და იბადებიან სულ სხვა გრძნობანი. ბრალმდებელმაც მშვენივრად იცის ეს, მე დარწმუნებული ვარ ამასში, მაგრამ ის ამ კითხვას გვერდს უვლს. მის მსჯელობას სულ სხვანაირი სარჩული აქვს. ის სარჩული ბრალმდებელს გონების პათიოსანი პროტესტია. ის ამბობს: ეს არ უნდა იყოს ასე ლოლიკა სიყვარულს არ უნდა მოაჩილებდე; სიყვარული თავის სტიქიონურ ბრძოლის დროს არ უნდა ანადგურებდეს, არ უნდა სიყვარულს სხვა ადამიანის კეთილშობილ გრძნობებს, რადგანაც ეს შეურაცხყოფის ადამიანის მეფურ ბუნებას. თანახმა ვარ, მაგრამ რას იზამ, რომ ეს ბუნების კანონია. უთუოთ გალილის ბრალმდებელიც არწმუნებდა მსაჯულებს, რომ დედამიწა არ უნდა ბრუნავდეს, ეს შეურაცხყოფა ადამიანის სარწმუნოებებსა, იმის გონების თავმოყვარობებს. სო და სხვა. ვინ იცის? შეიძლება მართლა უკეთესი იქნებოდა, რომ დედამიწა არ ტრიალებდეს: კუდიან ვარსკვლავს მინც არ წააწყდებოდა საღმე. მაგრამ რას იზამთ, რომ „მინც ბრუნავს და მინც ბრუნავს!“ უნდა დამოაჩინოლოს ბრალმდებელიც ამ ბუნების კანონს. მე ვამტკიცებ: ვერც ხიმშიაშვილმა, ვერც ქეთევანმა ვერ შენიშნეს ეს მომენტი, ის წამი, როდესაც სიყვარულმა შეაერთა მათი გულთა ცემა და დააყენა ყოველი სხვა გრძნობა, ყოველი მოსაზრება. ისინი მიეცნენ სიყვარულის ტყილ ძილს და როცა რამდენიმე წუთით გამოიღვიძებდნენ ხოლმე, ქეთევანი ეხვეწებოდა ლევანს: მომიტაცე, წამიყვანე საღმე, აღარ შემიძლია ასეთი მდგომარეობის ატანაო; ლევ. ხიმშიაშვილიც სწუხდა, უნდოდა, ასეთ მდგომარეობის მოსპობა, მაგრამ სიყვარულის ტყე-

ლი ძილი ისევ მალე უზუჰავდა ორიგეს გონების თვალებს. და სანამ ამ სიყვარულის ბუჩქიანიდან გამოარკვეოდნენ, უბედურებას თავზე დაატყდათ. განა წარმოიდგენდა ლიონიძე ან იფაქრებდა ქეთევანი, რომ მათი სიყვარული შეიქმნებოდა მიზეზი ქართველთა შეთქმულობის გამქლავებისა? აბი, ვინ მოიფიქრებდა! ეს ისეთივე მოულოდნელი მოვლენა იყო, როგორც მეხის გავარდნა მოწმენდილ მზიან ამინდში. მამ თუ ყოველი ეს მოულოდნელად მოხდა, თუ ყოველი ეს ჩაისახა დაღიბადა ქეთევანის და ლენის ნების და სურვილის გარეშე, რა დანაშაულზე შეიძლება ლაპარაკი! დამნაშავე აწ არსად სჩანს! და თქვენ ქეთევანო და ხიმშიაშვილიც უნდა გაამართლოთ. მაგრამ ეს არ კმარა!

თამარა გოგოლაშვილი

ქეთევან ლიონიძის
(თამარ გოგოლაშვილის) სიყვება

მე ვერ შევფიქრებდი იმ მოვლენას, რომ ქართველებმა ხიმშიაშვილი დამნაშავეს სკამზე დასვეს. თუ ქეთევანმა წამება ვერ ატანა, თუ თავის სიცოცხლე ქმარს და საზოგადოებას ვერ შესწრა, თუმცა დამნაშავე არ არის, მაგრამ თუ მინც გმირია ვერ გამოიჩინა, ხიმშიაშვილი ხომ გმირი! გმირია ისეთი, რომ მისი სულის სიმბურავლე და ძლიერება ათბობს და ასულიდგმულენებს ერს... მაგრამ ქართველებს ერთი წყვეული ჩვეულება გვაქვს: თუ შევნიშნეთ არამც თუ გმირი, არამედ უპრაოდო კეთილი მამულაშვილიც კი, უსათუოთ ტაღახი უნდა ვესროლოთ, და არ მოვიხეივებთ მნამდის, სანამ ან ტყვიით არ გავუგმირავთ შუბლს, ან დამნაშავეს სკამზედ არ დავსვამთ. ეს ახირებული ჩვეულება რომ არა, რა უნდა ხიმშიაშვილს დამნაშავეს სკამზე?! ხომ დარწმუნებულა ხართ, რომ ხიმშიაშვილმა თუ დანიანმა, რომ სამშობლოსთვის და სპირობისთვის, თავი ქეთევანს დასცემს დანას გულში, თავის სიცოცხლეს შესწირავს მამულს იმ წუთშივე, რა წუთშიც სამშობლო ამას მოსთხოვს! ეს დამნაშავე კი არა, ეს მამული-შვილის იდეალია! გაუმარჯოს ამ ქართველ მამულიშვილებს! გაამართლებს კი არა, ქული მოიხსნედ და თავიანი ეცით ლევან ხიმშიაშვილს..

იოსებ მაჭავარიანი

ბ — ნო მისამართელი და სწავლება მსაჯულნი! მე ბრალად შედგება ჩემის ქმრის სვიანს ლიონიძის დაღუპვა, შეთქმულების გაცემა და მით სამშობლოს — საქართველოს დაღუპვა. ვადრე ჩემის ქმრის მიმართ დაღატყვე დაუწყებულ დანაშაულს, ნება მომეცით თქვენს ურადდება შევჩერო ამ ზიარებაზე, რომელმაც მომიფიქრა ეს დაღატყვი. ჩემს ქმარს მე ბავშობიდან ვიცნობდი, მან ამიყვანა ქუჩიდან, გამზარდა, დამისხნა ტყუობიდან, განუწყვეტლივ ზრუნავდა ჩემს ბედზე და უზრუნველ ჰყო ჩემი ცხოვრება. ოჲ! ამდენ სიკეთესთან ერთად ერთი რამ რომ მიყენაქვია! ოჲ!, რომ სცოდნოდ, რომ სუკვარული მამა სუკვარულ ქმრასს ვერ გამოვიყვება; მე, ბავშვი, ჯერ უკრძნობელი, გამოუცდელი რომ არ შევერთო! აი ეს აქებოდა უმადლესი და წაუშლელი ღიადლა ჩემს ცხოვრებაში. მარა განა სე მოიქცა ს. ლიონიძე! შემართო ბავშვი ისეთმა მოხუცმა, რომ შეილად გვეადრებოდა... შემართო ლიონიძემ ცოლად და შემოიღო მდიდრული სამოსელით. მაგრამ ეს კი არ მომცა, რაც ეკრებოდა, რაც აცოცხლებს ადამიანს და აკრთობს ცოლ-ქმრათა ნამდვილ კუშირს — სიყვარული.

როგორ ვცხოვრობდა მე ჩემ ქმრის სხლში? მოუღია ათი წელიწადი მე არ ვიცოდა, რა ხდებოდა ჩემი სხლას გარეშე, მე არ მიხილავს ერთხელაც გაცხოვრების სით, მე არ დამტკბარვარ საქართველოს ძვირფას ბუნებით. მე ვიფიქრა მხოლოდ ითასში და მის აქით ჩემი ფეხი არ იდგმოდა. სულ მარტო, უფრო ხშირად მოსამსხურებია მეტა არაფერს მუყუდა ირგულივ და ისინი თავის სიტყვებით ცხოვრობდნენ. მე კი სულ მარტო შევერებო

და ოთხ კედელს და ჩემს ახალგაზრდას ცრემლებში ვუკვდი. რა მომინაჯა მე ს. ლითინიკი—ახალგაზრდა ტუქვობა მხოლოდ. დამისხნა ერთი ტუქვობიდან და ჩამაბნეო მთავარი სტრუსხედი. ჩემი ქმარი ნამდვილი მუშაველი იყო ჩემი?—მამ რატომ მან არ შემიყვარა მე, როგორც ადამიანი. რატომ არ გამეცნო თავისი სამშობლოს და არ შემიყვარა იგი. რატომ არ აღძრა ჩემში ადამიანობის სურვილი? არა, ის ჩემში ხედავდა მხოლოდ სთამაში უსიტუკო ნივთს, მის ვუვლი მე მოხდა, მთახილედ მხოლოდ. მის ჭეკად თავის საყვარელი, ჭეკავდა სტრიალად, ის მისი ადგილითი გამძღვარი, მის დასაცემად მთელი-მთქსნული მოვლიდა შინ და მე უნდა ახლა შეძლია მისთვის ის, რაც მომეძვევებოდა—ხეგენა, გოცნა, ადურსი, მოუხდავად იმის, მინდოდა ეს თუ არა. დაღ უნდა შეძლია, რადგან მე იძულებული ვიყავი მეტა ზატუი ჩემის ბატონისთვის, ჩემის დამსხევისთვის. მე სულ მარტო ვიყავ, არავინ შეგანდა, რომ თავი შემიყვარებინა, და გაუხილიავე ჩემის ქმრის სახლადან. დაღ, მე ვაძლევდი მას, რაც კი უნდა ჩემს ცაცხუბულ უგრძობად გულს. ჩემი ქმარი ორგვარი წყაროდან ივსებდა ძლას—ერთს თავის საყვარელ სამშობლოს დაცვაში და მეორეს კი ჩემთან. ახლა მე შვითხეთ, მე განა ადამიანი არ ვიყავ, არ შქინდა სული და გული?—მე კი რას მაძლევდა ჩემი ქმარი სსიტოცხლოდ—არაფერს! გარდა შრავად. ტანჯვა-წავლებების და უძლიად ცრემლებში ბატონიულ დამუქების. განა მე 10 წლის განმავლობაში გამიარისებია ჩემი ქმარი—არა: ის კი მუდამ მარისხებდა და მიწმლავდა სულს თავის საყვარლის ქება-დიდებაში. „სამშობლო“ იძინოდა. რა ვიცოდა მე, რა იყო სამშობლო? მე ის არ შქინია. დიან, ჩემში სულაც არ ენთო მამულის სიყვარულის გრძობა.

მე, ორი სისხლის მატარებელს, ორი ხალხის შვილს, თანდაყოლილი სენი შქირს: გულ-კრილობა მამულისადმი. ვიპოვებ, რომ ეს სენი თანდაყოლილი და მით უმეტეს ძლიერია, რომ მე არ შეიძლება ისეთი აღმზღვლი, რომელიც ცნადიყო ამოაფხურა და სამაგურად მამულისადმი სიყვარულის საღი გრძობა ჩაქურცა და გაუმტკიცებია. მე არ ვიცოდი სამშობლოს მნიშვნელობა, რადგან არ ვიცნობდი მას. ჩემს ქმარს ნება ჭქინდა ჭეკვრობდა სხვა ვინმე ჩემს გარდა, დამტკბარყო მითი და მე კი არა? მოთმინების ფაილა ივსებოდა. არ ვიცი რა მომქვოდა, მარა ტყულებურ ზირობებში დარჩენა კი

შეუძლებელი იყო ჩემთვის. უცვარმა შემთხვევამ შესცვლად უკვლავიერი. მე ვივრქინე მკერდში უცხო, მაგრამ სომხელი მძღვარი ძლად, განაღდა მღვდემულ გულში ცნცხლი, განაღდა სომხელის ძლით. შემთხვა და დამომხავა მე იმ ცნცხლის აღმა—სომხელი მძღვარი მთელი ჩემი ახალგაზრდა სულით და გულით ჩემი ქმრის შეგობარი, ახალგაზრდა მუომარი ლევან ხამაიშვილი. მასაც შეეყვარა მე. მე ლევანში ვხედავდი ჩემის ცნობრების ნამდვილ მეგობარს, გუნძინთავისუფლებულს და ახალი გზის მხეგებელს, ჩემ უმწეო მდგომარეობიდან დამსხეულს. ახლა მე მინდა გკითხეთ თქვენ, განა ეს დაღატოა? განა მე არ შქინდა უფლება, როგორც დედაცნს, როგორც ადამიანს შემიყვარებოდა, მეგრძობ სიყვარული, როგორც ჩემს ქმარს. მე მიყვარდა ლევანი, რომლის სიყვარულშიაც ვხედავდი ყოველივე კარგს და მშეხეიერებას.—თქვენ ეს დაღატო გკითხეთ, თქვენ ჩემს სიყვარულს დაღატო უძხობთ. განა მე ათი წელიწადი არ მალაღატობდა ჩემი ქმარი? თუ ეს დაღატოა—მამ დამხმავე ჩემი ქმარად ყოფილა. რადგან მან იმ ზირობებით, რომელშიაც ჩამიყენა, აქმიან მიმოიყვანა. მან მიმოიყვანა დაღატკმადის. მთადაღატკე ჩემი ქმარია და არა მე. მამ ისაა დამხმავე და არა მე.

ახლა, ბატონებო, გადავიფიქრო მთავარი ბრალდებაზე—შეთქმულობის ცაცხეზე. როცა გავიცი სვიმონ ლითინიკი, რომ მე საყვარელი მუვდა, მიყვარდა და ნამხინც შეიტყო მის სცნობად. რა ჩაიღანა მან? მან არ დამინდო მე და უკვლავიერი წამამუქედრა: გზრდილი, გაწმევილი და ჩემი უნდა ყოფილიყო. მან არ დაინდო ის გული, ის გრძობა, რომელიც მას 10 წ. თავს უკვებოდა; იმ ადამიანის წმინდათა წმინდა, რომელიც, თავის სიტუკით, ძლიან უყვარდა, გასრისა უკვლავიერი ფეხით და ჩემის საყვარლის სიკვდილს დამუქქრა. მას უნდა მოეკვლა ის, რაც ჩემთვის შეადგენდა ერთად ერთ წყაროს ჩემის სიცოცხლისას. მე შემზიხლად მამან ის და გულში შურის ძიების სურვილი აღმეპროსა. ჩემმა ქმარმა არ იკმარა ის, რომ მთელი ათი წელიწადი ნელ-ნელა მართმევიდა ადამიანობის წყაროს და ახლა მთლად მისი დასიფლავება მოისურვა. გაუმურს შურის სძიებლად ის და მეც ბავშვი უკან. ვინ მიმოიყვანა მე შქინთა—ჩემმა ქმარმა—მისმა ჩემდამი უმტკავსო შურის ძიებამ. უცვარმა შემთხვევამ შქინთა თავი ხელთ მიგლო და მეც მინ-

დადა შესრულებას ჩემი სუფარლის დასასხელებად. შვემს მწამს, მაშინდა ჩემი ქმრის სხელის დასახელებად-ვი შევინ და მით უმეტეს სხეებისა, მარა შვემს, ამ შეჩვენებულმა, ვადათის ხელმა მათქმევისა შეთქმულთა ვინაობა. შე მინდადა ჩემი ქმრის დაღუპვა და არ სხვისა. შე მინდადა ერთი კაცის სიკვდილი და არა სხვისა. შვემს ისარგებლა ჩემი არუელ-დარუელი ვინაობით, შე არ მესმოდა, რას ხედავდა. მაშინ შე არ ვეუთვნებდი ჩემს თავს. დაბრძანებული სიყვარულით რაღაც უჩინარი ძალა განაკუთდა ჩემ არსების. ძეული ყოველთა სიყვარული, მის არ სცნობდა ყოველსა, არ ჰქონია სხლადარი. დაუნდობელი სტატიითა შეპურობილი შე ვადექ ვადათის ხელით შეპურობილი და ისე ძალ-დატანებით გამაცემინეს შეთქმულება, რომელიც სრულიად არ უნდადა ჩემს არსებას. ეს ჩამადხინა ჩემს ქმარს და შერე კი შვემს შეჩვენებულის შკვრამ წამებათ: ვინც მამიყვანა შე ჯამდის, მისი ბრალია და არა ჩემი.

დასასრულ, ბ-ნო მსაჯულნო, შე მინდა ვით-ხრათ, რომ თქვენს წინაშე საქართველოს სარდლის მუდელე ქეთევან ლიონიძის კი არა სდგას,—ჩამუდ მისა, მსვევდა ბატონისა.

შე გვეითებით თქვენ, ბ-ნო, განა დამნაშავებ ის მონა, რომლის გულშიაც კადეობა სიყვარულმა? სიყვარულმა, რომელიც მას თავისუფლების მიახატებს? განა დამნაშავეა მონა, რომ მას გული ჰქონია? რომ შეეგარებია და მით თავისუფლების ძიბ-ხს მესდგომია?—

არა, არ არის დამნაშავე!

თამარ გოგოლაძეული

ივანე გომართუი

დ რ ა მ ა ტ ი უ ლ გამგეობის წევრი

ვოდ. 2 შოქ. ივ. გომართიას
(პირველი მოქმედება იხილეთ „თეატ. და ცხოვ.“ № 11)
მ ო მ მ ე ლ ი ბ ა მ ი ო რ ა

სცენა იგივეა. ხალაში ხალხია, თან და თან ემატება. სიღვრი რამდენჯერმე გააღებს კარებს და ათვალერებს ხალხს. რამდენიმე წნის შემდეგ გამოვა პეტრე, თავს უკრავს ხალხს და ღიზილით შვეა თავის კაბინეტში.

I

პატრია, მერე ცოლი და სიღვრი

პეტ. (გაიგულ-გამოიფას) ჩემი მილოდინი გამართლდა. გაეხდი თუ არა დრამატიულ სა-სოვალდობის გამგეობის წევრი, კლიენტებით ზალა გაივსო. საკვირველთა ხალხის ფსიხო-ლოგია. (შემოდანს დამილით ცოლი და ზიღვრი და ზეტრეს კაბინეტში შედის. ორივე ჰეონიან ზეტრეს. ხან ერთი და ხან მეორე)

ზიღ. ამდენი კლიენტები, ამდენი კლიენტები! (თავს აქნევს და ღოფუზე ხელს ისკამს)

ცოლ. პეტრია, მეცოდები. როგორ უნდა გაართვა თავი ამდენ კლიენტებს?

პეტ. აი რას ნიშნავს დრამატიულ სა-ზოვალდობის გამგეობის წევრობა!

ცოლ. შენ გგონია იმიტომ მოვიდნენ ამდენი კლიენტები?

პეტ. რასაკვირველია, რასაკვირველია? გა-

მხოლოდ შენ...

შესს წყვილიაში შეინილს მარტოდ შენ მომეფილზე სხოვად ხათვლად... შენის აღერსით შეშმატე ძალი ბაწიერების ფესხთვასათვლად...

ტუბილის ჭავჭავიით შენ შეშაყვარე აღმათა გწამიყული... მხოლოდ შენ გამდურ, თენების დემირთ... მხოლოდ შენ გამდურ აღტენებული...

დღის ნათელმა მომტაცა სტრფოთ, გამიერთა სხივი გზის მსათობული... დაბოდდა ჩნგე... დასწვდენ სიშები... გაჭრა სიმღერა—სკვადობელი...

დაე, მწამთის ბედის წერამ შენც გაწამლახე, მტასკე, მწვალე... მახც შენ გამდურ, ცაფროთ, ხაზო... მხოლოდ შენ გამდურ! შენ გენაცვალე...
ცისკარი

ხეთში იწერება ჩემი გვარი, საზოგადოებაში გამიცირო და მოდიან. ეს ერთგვარი რეკლამაა, ჩემო კარგო.

ზიდ. (შვილს) ნულარ შეუშლით, შვილო, ხელს, წვადეთ. (ჭკობნიან და გადიან. იასონი თავს შემოკვიპის კაბანეტში)

II

პებრე, იასონ და ახალგაზდა ყრუ

იას. ვიხსენებ? (პეტრე თავს შერაცხ თანხმობას ნიწთა და შავიდას მიუყვება, წინ ქადაღს დაიღებს და კადამს ხელში აიღებს. შემოდის ახალგაზდა ყრუ)

პეტ. დამანდით.

ყრუ. (დომილით) დიახ, დიახ...

პეტ. თქვენ რა საქმე გაქვთ ჩემთან?

ყრუ. (უბოდნ სათს გამოიღებს და ჩახედავს). ცხრა საათი გახლავთ.

პეტ. ეს ნამდვილად შეშლილ ა, რა გნებავთ?

ყრუ. დიახ, გიმნაზიაში ვსწავლობდი, ოოხი კლასი გავთავუ.

პეტ. (მხრებს აიწვეს) თქვენი სახელი?

ყრუ. ჩემი სახლი ბარონის ქუჩაზეა, მადრამ სახლი ჩემი, მხოლოდ სახრავი კი სხვისი... ბანკში დაგირავებული და დღეს თუ ხვალ გამეყიდება.

პეტ. დამანდით და ისე ილაპარაკეთ.

ყრუ. (დომილით), დიახ, დიახ!

პეტ. ნამდვილად ყრუ არის. (უყვირის) დამანდით!

ყრუ. ჰო, მე ცოტათ ყურს მაკლია, უპაცრავად.

პეტ. (თავისთვის) ცოტა კი არა, გვარიანად გკლებია, შენმა მზემ. (მას) რისთვის მობრძანებულხარ?

ყრუ. დიახ, დიახ!..

პეტ. (უგობილით) რისთვის მობრძანებულხარ? (თავისთვის) ახირეულია თქვენმა მზემ, თუ ასე მაყვირა თავი გამისკდება ეს-ეს არის. (შუბლზე ხელს ისვამს)

ყრუ. ჰო, სახლი ბანკში მეყიდება, ბატონო სამსახური ვერსად ვიშოვე და არტიტად მიმიღეთ.

პეტ. (ჩუქულებრივის ხმით) თქვენ ყურს გაკლიათ და...

ყრუ. ფული, ბატონო, თქვენი და თუ ჩემს მდგომარეობაში შეხვალთ, მალიან დაგიმადლებთ. ძალიან მიჭირს.

პეტ. აკი დამევიწყდა, რომ ყვირილი უნდა. (უყვირის) ყურთ გაკლიათ და სცენაზე არ მიგიღებენ.

ყრუ. ყურს ცოტა მაკლია, ესეც გავივლი. წინეთ უფრო მაკლდა.

პეტ. (თავისთვის) ამაზე უფრო თუ გაკლიდა კიდე, ვაი მისი ბრალი ვინც შენ დაგეულაპარაკებოდა. (ცოტა ხმა მაღლა) სცენისათვის არ გამოდგებით, რადგანაც ..

ყრუ. დიახ, დიახ, ჯერ გამომცადეთ... გამოუცდელად რომ მიმიღონ, არც მე მინდა.

პეტ. (წამოადგება) ღმერთო, ეს რა პირს გადავიკიდე. (მიუხედავება და უურში უყვირის) სცენისათვის არ გამოდგებით, ყურს გაკლიათ ძალიან. (გამოაბრუნება) უუჰ! (ცხვირსაწყის ამოიღებს და შეხვს იწვენს, ოთახში დადის)

ყრუ. არც ისე მაკლია, ერთხელ თეატრში ვიყავი და სუფლოირი რომ ყვიროდა მეყურებოდა გალიორკაზე და სცენაზე ვეღარ გავივებ.

პეტ. ამას მე თავიდან ვერ მოვიშორებ დღეს. (უყვირის) ძალიან კარგი, თხოვნა შემოიტანეთ გამგეობაში.

ყრუ. (ადგება და ხელს აწმეკვს) გმიდლობთ, გმიდლობთ. (გადის. შემოდის შუახნის ჩახანა ლოთი კაცე წითური სახისა, ცოტა შესივებული ცხვირი აქვს, ლოთობისკან შესარხსმეპულია).

ივ. გამართული

(დასასული შემდეგ ნომერში)

წარმომი საბრფოსთან

(გურული სცენა)

სულზე უტკებსო, ჩემო ძვირფასო გვრიტუნიავე, ლამაზო ჟოჯოფინა! ახლანდელმა შენმა წერილმა გული დამიცერა, სული შემიწუხა. შენ იწერები, ქე მიყვარხარ, მარა რა ექნა, დედამის მეშინიაო. ერთი მითხარი, ჩემო იაღონავე, სად გაგიგონია შიშს სიყვარული მოცხაოს. შიში არაფელია, ოღონდ შენ მომწერე ნამდვილი გიყვარვარ თუ არა? ისეთი წერილი მომწერე, რომ „მარა“ არ ერიოს შით, თორემ მეტი მოთმენა აღარ შემიძლია,

შენი სიყვარულით ისეთ კი ვარ გაცოფებულ-
ლი, რომ არ ვიცი, არ ვიცი რას ვიზამ. იცო-
დემ, შენი თავი რომ ვინმემ წამართვას, იმას
ცოცხალს არ გაუშვებ, რომ გამეციტან ჩემს
მაჭხელას, კეკელ შუბლში გაუტუილებ, მე-
რე დაჯდეს და ჩემოს მატყლა მისმა კირის-
უფალიმა. მე ბაღანა კი არ ვარ, რომ ვსთქვა
და გადავსთქვა... კი მართალია, ღარიბებ-
ვათრ ორივე და ცხოვრება ძლიერ ვავგიჟო-
ბდება, მარა რა ვუყუთ მერმე. ხომ იცი შენ:
სიყვარული მხოლოდ ღარიბებს უფროა შეუ-
ძლია, თორემ ზოგიერთი სტუდენტები და კუ-
რსისტები რომ არიან, იგენს არც შეყვარება
უჭირთ და არც გამოყვარება.

მე შენ რა კი შემეყვარდი
და გულშიც ჩამივარდი,
აღარ ძალმიძს მოშორება,
თუნდაც ძლიერ გამიჯავრდი.

კიდევ მნდობა ცოტა ლექსათ მომეწე-
რა, მარა მუხამ მიღალიტა და მომიტევე შენი
კირიმე. პასუხს უტურყუტებ იცოდემ, არ და-
მივიციანო.

ახსენება ზრთაყვიათა

ღრმატურცი

სურბან ნასარის ძე ანტონოვი

ნსკვარ სუყუჩუხე მეტი იქნება, რაც ახლად
ფეხადგომლამ ქართულმა თეატრმა უდროოდ და-
კარგა ერთი სუკუთესი მუხათაგანი—ღრმატურცი
სურბან ნასარის ძე ანტონოვი.

ანტონოვი დაიბად 1820 წ. 20 თებერვლს
ქ. გორში. მამა მისი იყო სომეხი და ვაჭრობის
მისდევდა. ზირუელ დაწეებითა სწავლას მიიღო
მღვდლის ხელმძღვანელობით; შემდეგ მანარეს გო-
რის სამხარო სსწავლებულში, სადაც თავის ნიჭით
და მკუთარი გონებით მასწავლებლები აღტანებში
მოქუდა. მამინდელი სვალის ზედამხედველს არა
ერთხელ უთქვამს სურბანის მამისთვის: „შენი შვი-
ლი სამაგალითო ნიჭის ზეტრახნა და უსათოდ
უმადლეს სსწავლებულში კაცუნავენ“-ო, მაგრამ
მამის ვაჭრები ძლიერ აღმცერად უყურებდნ სწა-
ვლას და ჩუენი ზეტარ სურბანი იტულებული იყო
მესამე კლასიდან გამოსულიყო.

სსწავლებულს და ამხანაგებს მოშორებული სუ-
რანი ზირუელს ხანებში დიღს სულიერს ტანჯვას გა-
ნიდლიდა. მასში ერთი თრდ იფიქებდა სწავლის

წურული და თუკი სადმე რამე წიგნს მოკრავდა
თვალს, უსათოდ უნდა წაეკითხს. წინააღმდეგ შემ-
თხვეუკში აჯად ხდებოდა. ამხარად მან მოკლე ხან-
ში ზედამწეებით შეისწავლა ქართული ენა და მწე-
რლიბა. ძლიერ იშეთადად ნახვლით ანტონოვის
ტუყუდად მკვლამარეს. ბუნებით ცოცხალი აღმარნი
ის მუდალ მოქმედებაში იყო.

1850 წ. დაარდა ქართული თეატრი და ან-
ტონოვი მისხიბობა რიგებში ჩაქურდა. ამავე დროს
დასწერა სხვა და სხვა ორიგინალური ზიესები: „მე
მინდა კრწნა გავსდე“, „ქორილიდა“, „მხის დაბ-
ნელედა“ და სს. 1854 წელს ქართული თეატრის
დირექტორბს თ—დ გიორგი ერისთავბს—„გაღუხ-
რინბს“ თავის თანამდებობას თავი დასნება და ამის
ადგალზე დაწინაურე ანტონოვი. მაგრამ ამის შემდეგ
ერთი კვირაც არ გასულა, რომ ის ერთი კამეყ-
რის შურისძიებამ საშუადმიდ მოაშორა სამშობლო
მხარეს.

ქ. გორში იყო ერთი, სამხარო სსსამართ-
ლის ზრთაყურბრად ნამეოფი, ბორბტებით აღსავსე
მემამულე—მირბონ ამირთავი, რომელმაც სხვა და
სხვა ხრბკებით მთელი გორის მამულები ხელში
ჩავიდა. გბრბსებულმას ანტონოვბს ვერ მოათმინა
ამისთან უსამბრბლობა. შექურა გორბლები, თითბნ
გაუძლავ წიბ ნინბით და სდგურბდა დაწეებულა
სსსამ კარბლების სსზღვრამდი შივბდოდაც, გათხ-
რეს თბი სიფლავი და თბითოფულს თავში ჟვარი და-
უსხეს წარწერბით. ზირბული სიფლავის ჟვარბე ქუ-
რბ: მირბონ ამირთავი, მეორბე—მისი ცრბლის სს-
ხელი და გვარი, მესამბე—შვიდაის და ამ რბგად
„დამარხეს“ ამირთავბი. ბი ამ ამბავბს ჩამავიდა
სამკვდრო-სსნიცოცხლო მტრბბა ამირთავბის და
ანტონოვბს შირბის.

ამირთავი ცდილობდა, როგორმე თავიდან მო-
ემბრბებინა ანტონოვი. არც ანტონოვის ექის და
ერთხელ კბდეგვც სცემბ. ამბრბვის. ბბლბს ანტონო-
ვბს დაწერა ზიეს „კბზირბოკი“, რომელმაც უმთავ-
რეს მოქმედ ზბრდა გამბოყანს ამბრბოვი. ამან სულ
უფრო გაამწევა მბი დამბკბდელებბ. ეს იყო უბ-
ნასწენული მისი ზრბტესტი კბცბქმბი ამბრბვის
წბინაღმდეგ, რომელიც მამბს კბვბლის შემბდედ
ბბდელებბდა...

გურბგბს კბცბს თავბსი ბნელი განზრბნავა შეს-
რულა და ანტონოვი დატუხლებინბ.
ანტონოვი, ბბდეც დასწერბებული, ხუბი დღე
კბვლით დაწეებულა მესბუთე საბბბეყბლის ნწიდაის

სარდაფში. განთავსებულები მერე დღეს ის მი-
ცვალა. ამბობენ, ვითამ ანტონოვი ცოვით მოკ-
ვლას. ეს ხმა გაავრცელეს „ამირაგების ტრემა“,
ამასვე იმეორებდნენ ზოგაერთი ჩვენი კულტურული
წოდებულები, რომელთაც დასაბუთებულ სინამ-
დვილედ მიიღეს ის, რაც მოჭორილი იყო არამზა-
დების-მერე.

მართალია, ანტონოვი ძალდამ დატოვანა, მაგრამ
ის ცოვითან არ ეყოფილა. ამას ამბობს თვით დრა-
მატურგის ძმა, რომელიც ცოცხალი მოწამე იყო ამ
შემთხვევისა.

ანტონოვი მოკვდა ძალდას ნაკემსა კი არა,
არამედ მირან ამირაგის ცოვით!

ად. თუთავეა

ბრ. როზაქიძის ლექცია

შაბათს, 27 მარტს, ქართულ თეატრში
გრიგოლ როზაქიძე წაითხავეს ქართულად
საჯარო ლექციას მეტად სინტერესო თემაზე:
„რელიგია მშვენიერებისა“ (შესახებ ოსკარ უი-
ლილის შემოქმედებისა).

პროგრამა ლექციისა: ცხოვრება და შერე-
ქმედება. სიყვარული და უკვდავება. მხატვრუ-
ლი სახე, როგორც სიმბოლო უკვდავისა და
მარადისა. უილილის ესთეტიური თეორია. ზღა-
პრები. დრამა „სალომე“ (სიყვარული და სი-
კვდილი). რომანი „დორიან გრეი“ (ტრაგედია
მშვენიერი სიცოცხლისა), სულიერი დრამა
უილილის (თხზულება „De profundis“).
უილილის მნიშვნელობა.

ლექციის პირველი ნაწილი ეხება სიმბო-
ლიზმისა და დეკადენტობის წარმოშობას. ხე-
ლოვნება ჰქმნის სიმბოლიურ სინამდვილეს.
რელიგია ამ სინამდვილეს „ნამდვილ სინამდ-
ვილედ“ გარდაჰქმნის. როცა ხელოვანი ვერ
აქცევს ხელოვნურ სინამდვილეს ცოცხალ სი-
ნამდვილედ, მაშინ იგი თვითონ ხელოვნურ
სინამდვილით იწყებს სიცოცხლეს. აქ იწყება
მისი სულის დეკადანსი. ხელოვნური სინამ-
დვილე „მოგონებულია“ და აი, უილი-
ლიც ჰქმნის მშვენიერი ტყუილის თეორიას.
მერე ნაწილი ლექციისა უილილის „სა-
ლომეს“ იხდის საგნად განხილვისა. ლექტორის
აზრით, „სალომე“ ფორმის მხრივ თითქმის

ყველა ქმნილებაზე მალა სდგას: აქ უილილი
სცადა თავისი მხატვრული ნიჭი და უმალდეს
სტილით უკვდავყო იგი. ამავე ნაწილში იქ-
მნება წამოყენებული საკითხი სიკვდილისა და
სიყვარულისა.

მესამე ნაწილი პირველი ნაწილის ილ-
ლუსტრაციაა. ლექტორი აჩვენებს უილილის რომანს
„დორიან გრეის“. ეს რომანი, ერთი
მხრით განხორციელება უილილის ესთეტიური
თეორიისა, და მეორის მხრით იმავე თეო-
რიის მხატვრული უარყოფა. აქვე განხილუ-
ლი უილილის სულიერი დრამა: იგი ცხოვრო-
ბდა ხელოვნურ სინამდვილით (პოეზიით, მხა-
ტვრობით, მუსიკით), მაგრამ როცა საპყრო-
ბილის სახით მას „ნამდვილი სინამდვილე“
მოველინა, მაშინ იგი ველარ იხსნა მისმა „მშვე-
ნიერი ტყუილის“ თეორიამ და მანაც უარყო
იგი.

ლექტორის აზრით, უილილი თანამედროვე
სულიერი კულტურის სიმბოლიური მოვ-
ლენაა: მან განიცადა მისი ავადმყოფობა და
მანვე უჩვენა ახალი გზა დეკადანსიდან გა-
მოსხნისა.

ეს ლექცია ლექტორმა პირველად ქუ-
თაისში წაითხა, საცა დიდძალმა საზოგა-
დოებამ დიდის სიამოვნებით მოისმინა იგი.

ლექცია ახალი მხატვრული სტილით
არის შეთხზული.

იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ საზოგა-
დოება, როგორც ყოველთვის, ახლაც სიამო-
ვნებით დაესწრება ამ ლექციას; მით უმეტეს
რომ ასეთ ლექციებს დიდი აღმზრდელითი
მნიშვნელობა აქვს.

ნახულ-გაგონილი

(სათეატრო შობაგებულებანი)

- სად მირბიხარ, ყმაველიო, ავრე გაჩქარებული?
დამეითხა ერთი ნაცნობი.
- თეატრში—მეთქი, — ვუპასუხე.
- რით არ მოგწყინდა ვგ თეატრიო.. ნუ თუ
არ მოგებუნა მუდმივი ცქერა დრამებისა, კომედიები-
სა, შენი ნერვები იტანენ?... კარგს რას ნახამ, ან რას
გადმოგვებენ ჩვენი უნიჭო, ხარბიცი არტისტებო? ხალ-
ხსაც ვერ შეხვდები.. არავინ იქნება, მოგწყინება,
ტყუილად მიღიხარ :. მდიდ ჩვენს ჯგუფს შეუერთდი;
ნახე რამდენი შეგვროვილვართ!.. ციკაში წავიდეთ,
დღეს ერთი ამერიკელი თვალთმაქი მოსულა, სუყე-

ლა იქ მირბის, ვნახოთ, ამბობენ ვასოცარ „ფოკუსებს“ ახვენებს, მეტადრე,—ცოლს გაფრენსო! წამო, წამო!..

დავბეღე სუყვედას: აქ იყვნენ მისწავლებლენი, ექიმნი, მოხელენი, ყველა მოუთმენლად ელოდა, რომ მათი აზნაზგი მალე გამოვრებოდა, ახლად დაგვიანებისა ეწინააღმდეგებოდა, რომ არ მომცდარიყვნენ ახალ მისულენს თვალთმაქცობასა და მისი ოსტატური მოტყუებით ესაიმოვნათ. მუდმივ თვალთმაქცობას, მოტყუებას, ცოლუბის ფრენას დაჩვეული მათი გონება კ'დეეციებს სიკრუის მორავებს, ცდილობს მთელი თავის ძალღონით ღრმად შეიგნოს სიკრუის ფსინაობა, რომ მერე, ცხოვრებაში დასტკებს, იონინახოს... რა არის შეჩვევა!.. რა რიგად ვართ მოწამულენი!..

აბა, მე თეატრში მიჩვენიან-მეთქი, ვუპასუხე, გამოვეთხოვე და გზას გაუვდექ...
საით, საით წაყო ფარსეს!.. მომეშმა კიდევ ნაცნობის ხმა.

— აბა—მეთქი, ქართულ თეატრში მივდივარ.
— ფარსი სჯობდა, წავიდი იქა!.. მომამახნეს.
თავი დაუფარ და გაფრუებ, მიველ თეატრში, დარბაზი ცარიელი დახვდა!..
შემრცხვა!..

ოპ, რა შოშს ვანიციდის ხალხი, როგორ გაურბის სინიდისის გაღვიძებას!.. სწორედ ეს არის მიზეზი, რომ არ დადის თეატრში!..

ფასები ძალზე იყო დაკლებული, წარმოდგენაში ნიჭიერი და გამოცდილი არტისტები იღებდნენ მონაწილეობას, პიესაც თანამედროვე იყო!..

9 საათზე ფარდა აიხადა, მაყურებლები აქ-იქ მოჩანდნენ.

პიესა „მეგობრობა“ „შოქაშვილისა, მშვენიერია!.. თვალთმაქცობის, მოტყუების, შურის, გაიძევრობის, სინანულის, ოცნების მომენტები, ფსინოლოგიურის მხრით საუცხოვოდ არის დაწერილი. მაისი შეხვედრა ცოლ-შვილთან მძიმე სანახავია, ბევრს მოგვარა ცრემლები. ამსრულებელიც ყველა თვითვის ალაგას იყვენ, ნაკლებ ზოგიერთისა მხოლოდ ის იყო, რომ შესაფერად არ ეცათ და ამით შთაბეჭდილებას ახდენდნენ.

ივე გომართლის პიესა „დრამატული გამოცდის წყვილი“ კარგად იქნა შესრულებული: იქ მყოფნი სიამოვნებით დაიწალნენ კარგი წარმოდგენის ნახვით!..

განსანა

სათეატრო აზვები

ადგილომრივი სყენა

◆ 8. 8. საფაროვ-ანაშიძის წარმოდგენა გამართება ორშაბათს, 29 მარტს, ქართულ თეატრში.

◆ 6. ა. აბრამოვიჩის დეკლაციები დაიწყება 23 მარტს დასახინო თეატრში. ლექციები შინარისის მხრით საინტერესოა იქნება.

◆ 8. ვ. ადლსვის გასკროლები დანიშნულია სახაზინო თეატრში 29 და 30 მარტს.

◆ სასულიერო კონცერტი გამართება 30 მარტს სარტისტო საზოგადოების დარბაზში სასულიერო წოდების ჭკრე-რობლთა სასარგებლოდ.

◆ ი. გარგარეთელის საღამო გამართება 3 აპრილს ქართ. თეატრში. მონაწილეობენ, სხვათა შორის, ნ. შ. გაბუნია-ცხვარლისა, მომღერალი ი. პ. საჩაიშვილი და სხ. ამ საღამოს პირველად შესრულებულ იქნება „თქმულება შოთა რუსთაველზე“ დ. არაყიშვილისა.

◆ შეგიიზვა სახალხო სახლში ქარ. წარმოდ. მმართველმა წრემ 1? მარტს, სახალხო სახლში საზოგადოებას დაუბრუნა ფურკლები ორის კითხვითა 1, უფრო რომელი პიესაა სასურველი და 2, დადგმულ პიესათაგან უფრო რომელი მოგწონთ? დაკრიგდა 276 ფურკლებზე მეტი ხმა მიიღო: „ყაჩაღება“, „დალატა“, „ქრისტინე“, „იმედის დაღუპვა“, „უღანაშალოდ დასჯილმა“, „პამლეტა“, „დამარცხებულმა“ „სუვეე“ და „კინმა“. დადგმულ პიესებიდან მოწონებითა: „ყაჩაღები“, „იმედის დაღუპვა“, „უღანაშალოდ დასჯილნი“.

რუსეთის სყენა

შინ. საქ. მინისტრმა ნება არ დაართო იარო-სლავეში ებრაელთა ს:ოპერეტო დასს წარმოდგენების გამართებას.

◆ იესო ქრისტეს დამცველი ბოქაუფი. იარო-სლავეში დასდგეს რიშპენის „მოწამენი“. იოანეს როლის შესრულებელი მსახიობი სოტნიკოვი 1 და 2 მოქმედებაში ატარებდა გჟელ წვერსა და თმას. მესამე მოქმედებაში სოტნიკოვი წვერ-სულავაშ გაპარებულმა შემოვიდა სყენაზე. ანტრაქტის დროს გამოირკვა, რომ მორიგ ბოქაულს გრძობთ შემოსილი სოტნიკოვი დაემგზავსებია... იესო ქრისტესათვის და უბრძანებია გრძობის მოხსნა.

◆ პირვეარი სყენაზე. არხანგელსკში ადგენდნენ ჩხოვის „ქორუტა“-ს. დიაკენის როლის შესრულებელმა მსახიობმა ვოლკანინმა სყენაზე პირვეარი დიაწურა, მის გამოც იგი პასუხის ვებაში მისცეს. მომრიგებელმა მოსამართლემ ვოლკანინი გამართლდა.

◆ ღიარება და არტისტები. „Т.И.И.“-ში გიკითხულობთ: „მ. ხ. ბ. რ! გახუთებიდან გვიგეთ, რომ სარატოვის ეპისკოპოსმა გერმოვენმა თეატრში მოსიარულეთ გადაუწყვიტა ეკლესიიდან გარისხვა. ჩვენ-კი, რუს არტისტთა აზნაზგობა (ყველა მართლმადიდებლები ვართ) სადიდმარხვოდ მოწყვეული ვართ სარატოვის, მართლმადიდებელი ეკლესია მოითხოვს მარხვაში წმინდა საიდუმლოების მიღებას. როგორ მოვიკეთებ, როდესაც სულიერი მამა შევეცივებება ჩვენის პროტესტის შესახებ? დამალვა—ლიდ ცოდვად მიგანჩია. ვაღიაროთ, რომ არტისტები ვართ?.. მაგრამ თუ ეპისკოპოსი თეატრში მოსიარულეთ ეკლესიიდან გარისხვას ეუჭრება, რა რი-

გი სასჯელი მოგველის ჩვენ, ქურუმთ იმ ადგილისა, ესადაკამდეშეუღო ბინძურთა, თვისა ატანა? ესთ-ბოეთი სამედლოებას ამ საითხისა ვებარტყას, აზნან-ვობის წარმომადგენელი კ. ი. ვანჩენკო“.

→ **წრეგადასული ლაქიობა** მელიტოპოლის რეალურ სასწავლებლის დირექტორმა იპერა, Тодка“ მიუაფეთთვის პოლიტიკურს მზრ. ვ მავედ ჩასთავლა. ამიტამ უბრძას პოლიციელს, მოწაფეთ თეატრში ნუ შეუშვებო,

უცხო იოს სენეა

→ **ბერნარდე შოუმ** დიდი თავისებურება გამო-ჩინა ჩინებული დრამის დაწერათ. ყურადღება მიქცია მისმა ახლად დაწერილმა პიესა „მეზალიანს“-მა, რომელიც დადგმულ იქნა ლონდონში.

მოქმედება სწარმოებას მდღეარ მექარხნის ტარ-ლტონის ოჯახში. ტარლტონის ჰუკეს ცოლი, შვილი და ქალი. ტარლტონის შვილი დემოკრატია, ცოლი ოჯახის მფარველი ანგელოზი და ქალი—გამომხატვე-ლია ინგლისელი ქალების ზნე-ჩვეულები და მისწრა-ფების; იგი დიდი ყურადღებას აქცევს ქალთა ზნეობ-რივ სიფაქიზს.

ერთი შემთხვევის წყალობით ამ ოჯახში ორი სი-ყვარული შეიპარება; ქალს ვიღაცა ყმაწვილი შეუყვარ-ღდება და ვაჟსაც იგივე დემარტობა. ესენი ახალგაზ-რდები პირინ, მთ მართლა სწამთ სიყვარულის ტემშა-რიტება, ბედნიერება და ხალხის სიკეთე. მაგრამ აქ ცხოვრება ყველას ნახტომს შეუშლის: შვილს და-ვაჟიწყდება, დემოკრატობა ქალს—ქალთა ზნეობრივი სი-ფაქიზე და დედასაც სხვა უწმინდური აზრები გაიტა-ციებენ. არც ერთი სიყვარული არ დაბოლოვდება ქო-რწინებით, სუყველანი დაჰმორღებთან ერთმანეთს. აქ აღმოჩნდება მექარხნის უკანონო შვილიც, რომელიც მოსტეჟს და ჰგოდებს: თან დაეძებს სიმართლეს, ტე-მარიატებს, მაგრამ რა დაუტარავს, რას ეძებს? იგი რწმუნდება, რომ ყველაფერი ამაოა და ბოროტებისა-კენ არის წარმართული: დედა შვილს ჰყიდის, შვი-ლი დედის მტერია—უსამართლობის ჩამდინა, რო-გორც დამახასიათებელი მთელი მოსოფლიოსა.

→ **ანდრე პიკარმა**, საფრანგეთის ახალგაზდა დრა-მატურგმა, დიდი ყურადღება მიიქცია საზოგადოების თავის უკანასკნელი პიესა „Seneuse“-თი, რომელიც ასწერს დიდიგა პარიზის თეატრში.

ეს პიესა კომედიაა ხასიათებისა. მთავარ გმირა ტერეზა დიუვიონი, მეტად პირქუში და სასტიკა ხა-სიათის ქერივი. მისი ახლო მეოფნი ეძახიან ბოროტსა და ამაყს. ტერეზას ტყუილ-უბრალოდ მოუვა ჩხუბი თავის ძმის სტუმართან, მხატვართან, რომელიც დრო-ებით იმყოფება მასთან.

მხატვარს ჯგერო მოსდის ქერივიზე, ეჯავრება იგი ტერეზა კიდევ ახმელს მხატვრის დამოკიდებულებას თავის რძალთან. ტერეზა ურჩევს მხატვარს კავშირის გაწყვე-ტას, მაგრამ მხატვარი არა თანხმდება, ქერივი ტერე-

ზა ემუქრება მას, ჩემს ძმას ეუამბობ ყველაფერსაო მხა-ტვარი ამ ქერივის განზრახვას ჩაქოიბს მისის კონიტი, რომელსაც ასე სასტიკი და პირქუში ტერეზა მიზად გაუზნდება. სწორედ ეს არის აღნიშნული ნაქლად, რო-გორ მოზდა, რომ ერთ დღესაკას შეუყვარდა მხატვარი, რომელიც ისე ეჯავრებოდა. პიესა მონერხებულად და მხატვრულად თავდება.

პერტსნაღი

→ **მსახიობი პოზნანსკი (საუვარი)** პარიზში მი-ვიდა. ამ 25 წ. ყმაწვილს დაუწერია 1 მოქმედების დრამა რუსულ—იაპონიის ომიდან. მის დადგმას შეუღ-გნენ პარიზში და დეკრაციები შეუკეთეს, მაგრამ ცენ-ზორმა აღკრძალა: რუსეთსა შარი არ მოუღოს რა საფ-რანგეთსაო, რადგანაც ამ პიესის ავტორს რუსეთში არც გამოუჩენია თვის დრამა შოშის გამოვო.

სავარსადა და მის მეგობარს ნიხიგის დიდი ნიტი გამოუჩენიათ დრამატულ საქმეებში: მათ გადაუკეთე-ბიათ ტოლსტოის რომანი ფრანგულ პიესად, რომე-ლიც დაუდგამთ პარიზში და დიდი შთაბეჭდილება მოუზენდნია.

→ **სამოღველოების წინააღმდეგ.** ამ დღებში მადრიდის „Featro Espanos“ ის სტენაზე წარმოდგო-ნილ იქნა ჰერეც გალდოსის ახალი პიესა „კასან-დრა“, რომელიც მიმართულია კლერიკალების წინა-ღმდეგ. წარმოდგენის გათავების შემდეგ სამღველოე-რის წინააღმდეგ მოხდა დემონსტრაცია.

შალიაბინი დონ-კისოტის როლში (საქუთარის კორტსონდენტსაგან)

არ არის მოედ ევროპაში კაცი, რომელმაც შალიაბინის სასული არ იცნადეს. „სასული არ იცნა-დეს“, გამოაბთ, რადგანაც მის მოსწავლეობათი გამა-რთულ წარმადგენის ნახვას საარაო ხდება—ისე ძქვლია იქ მოხვედრად. ეს სასული დაუმსახურებლად არა აქვს მოხვეჭილი. აგი თითქმის განთქმულ კომპოზიტორებს უდგას გვერდში. ზოგი ერთი ბეჭემამ, რომელიც ახლაც არქეპიო იქნებოდა მტრით დაფარული, მხო-ლოდ მისი ამაგი გათიქვა სასული უგუდავად რჩება მისკან შექმნილი „მეოცსიტყვული“, „მეწისქვილე“, „სუსხინი“ და ბეერი სხვა.

რად გასაკვირვებია, რომ კომპოზიტორმა მსსსენემ „დონ-კისოტის“ ზარტა განსკუთრებით შალიაბინისთივას დასწერა. ზირველად ეს ახალი ბეჭერა მონტე-კარლოს სახეობი თეატრის სტენსზე იქმნა დადგმული. სახდვარ-გარეთული ზრეს ერთ-ხმად დაიარეს შალიაბინის-მიერ დონ-კისოტის რი-ლის შექმნას და შეუდარებლად შესრულაბას. არა მარტო მსდგარ ხმის, არამედ შეუდარებლად თამაშს მორიდულ რომ დადებულ მოსოფლი ანტონისის აღ-ტარებაში მოეყვს მსმენელნი.

საოკალი

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედიაშვილი

ახალი სსიპი

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი, წლიურად 7 მ., ნახევარი წლით 4 მ. საზღვარ-გარეთ 14 მ. ნახევარი წლით 7 მ., სამი თვით თბილისში 2 მ. 20 კ., თბილისის გარედ 2 მ 50 კ. ერთი თვით 80 კ., თბილისის გარედ 90 კ. აღრესი: რუსის ქუბ., № 3, ზემო სართული. Тифлисы тип. „Шрома“ Кал. Кон. Цуладзе.

დროება

ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი ყვირულ დამატებით. წლიური ფასი 8 მ. და 50 კ. ნახევარი წლით 4 მ. 80 კ. ერთი თვით 80 კ., ცალკე № 5 კ., დამატებით 7 კაპ. ხელის მოწერა მიიღება თბილისში „დროების“ კანტორაში და ქ. შ. წ. კ. გამაერ. სხ. წიგნის მალაზიაში რ, ავალი შვილთან; ქუთაისში: ის. კვიციანიძესთან, ხონში: გ. ძეზვესთან, გორში: ს. შველიძესთან, კიკეთლაში: ს. ტარუაშვილთან. ფული გამოიგზ. ენოს Тифლისь, ред. „Дроэба“, И. С. Агладзе. რედქ. გამ. **ი. ხ. აგლადე**.

НОВАЯ РЪЧЬ ежедневная общественно политическая литературная газета; подписн. плата для городских на годъ 7 р. на полгода 4 р. для иногородских 8 р. 4 р. помѣсячно 75 к. адресъ: Тифлисы, Дворяная д. Груз. Дворян. ред. газ. „Новая Рѣчь“, Редакт-Издат. **И. А. Готуа**

საკანდიტროს და სარქვეუ

„შვეიცარია“

საო, ენა, შვეიცარია, კაკაო, რძე, მწვანი და სხ. გაზეთის პირდაპირ **მ. ს. საბანელაძე**

ქართული თავასტრი

შაბათს, 27 მარტს, 1910 წ.

გამომოლ რობაჰიძე

წავითახეს ლექციას

რელიგია

მ უ ვ ე ნ ი ე რ ე ბ ი ს ა

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია

დასაწიისი საღამოს 8 საათზე.

ორშაბათს, 29 მარტს 1910 წ.

მ. მ. საშაროვ-ვაგაშიძის

თათხნობით და მონაწილეობით წარმოღებულ იქნება

ხათაბალა

კომ. 4 მოქ. მ. ნ. სუნდუჰიანსიანს, მოაფარ როლებს ასრულებენ: მ. მ. საფარ-აბოშიძის, ნ. მ. ვანუნა-ცგარულიას; ვ. საშაძე, გ. ვიფაჩია და სხ.

დასაწიისი საღამოს 8 წ.

რეჟისორა ვ. აბაშიძე.

ნი პარგარითლის საღამო

შაბათს, 3 აპრილს, წარ. იქნება:

გმგრის საღერლო

ვოლ. 1 მოქ. აწერულისა.

მონაწილეობენ: ქსია გაბუნა-ცგარულია, ტ. საშაძე და ბ. ნ. ვ. საშაძე.

სკონცერტო ვ. ან. ფი დ ე ბ ა მონაწილეობენ: ვოლოტოვისი, ბ. ნ. ნ. ევლანსკი, სრავაშვილი და ზალდუვი.

დას. საღ. 8 წ. გამკე ი. კარგარულია